

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Крючкова Ірина Романівна

УДК 658:330.341.1:334.716 (043.3/.5)

**ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ
ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському національному політехнічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Філіппова Світлана Валеріївна,
Одеський національний політехнічний університет,
директор Інституту бізнесу, економіки та
інформаційних технологій.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Яковлєв Анатолій Іванович,
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут»,
завідувач кафедри економіки та маркетингу;

кандидат економічних наук, доцент
Єпіфанова Ірина Юріївна,
Вінницький національний технічний університет,
доцент кафедри фінансів.

Захист відбудеться «11» грудня 2015 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.052.10 в Одеському національному політехнічному університеті за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного політехнічного університету за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

Автореферат розісланий «10» листопада 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.Б. Свінарьова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інноваційно-інвестиційна діяльність промислових підприємств як інтегроване явище залежить від впливу чинників двох груп: інноваційних та інвестиційних, спільним для яких є вплив джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності, тобто наявність та спроможність джерел задовольнити певні ресурсні потреби промислового підприємства, необхідні йому для ефективного здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності. Однак постійна обмеженість джерел фінансування для вітчизняних промислових підприємств, потребує удосконалення управлінського інструментарію щодо їх залучення та пошуку альтернатив. У першу чергу, це стосується диференційного залучення джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств (ПДПП) та їх економічного оцінювання.

Проблематика інноваційно-інвестиційної діяльності досить досліджена. Її різні аспекти вивчали зарубіжні вчені: П. Друкер, М. Кондрат'єв, П. Массе, Е. Менсфілд, Г. Менш, М. Міллер, Ф. Моділяні, Б. Санто, Є. Сапіро, Д. Сахал, Р. Солоу, Р. Форрестер, Б. Твісс, Й. Шумпетер, У. Шарп та ін., вітчизняні вчені: А. Амоша, І. Бланк, Є. Бельтюков, В. Геєць, А. Гречан, В. Гриньова, І. Спіфанова, Я. Жаліло, В. Захарченко, С. Ілляшенко, О. Кузьмін, В. Кубліков, М. Меркулов, А. Пересада, Л. Смоляр, О. Терещенко, Л. Федулова, С. Філіппова, Н. Хрущ, П. Харів, Д. Черваньов, М. Шарко, М. Юдін, А. Яковлев, О. Ястремська.

Водночас, можна відзначити недостатність теоретичних напрацювань, що розкривають залучення та економічного оцінювання джерел фінансування ПДПП. Зокрема, недостатньо досліджено альтернативні шляхи ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності, диференційний підхід до залучення джерел її фінансування, теоретико-методичний базис проблемно-цільового вибору джерел та управлінські інструменти його інформаційно-аналітичного забезпечення, відсутній методичний підхід та рекомендації щодо оцінювання функціональної змістовності та ефективності залучення джерел альтернативних ресурсів.

Відтак, виникла об'єктивна потреба у розробленні теоретико-методичних та прикладних засад економічного оцінювання та диференційованого залучення промисловим підприємством джерел фінансування ПДПП як альтернативного шляху її ресурсного забезпечення в залежності від змістовності ресурсних потреб підприємств та функціональності джерел їх задоволення, що підвищуватиме оперативність й ефективність управління. Зазначене зумовило вибір теми, мету, завдання, предмет, структуру та напрями дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності до планів науково-дослідних робіт Одеського національного політехнічного університету за період 2010-2014 рр. як складова *держбюджетних тем*: «Проблеми підвищення

ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства» (номер державної реєстрації 0111U009483, 2010-2012 рр.), де автором обґрунтована концепція проблемно-цільового вибору джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств та розроблені рекомендації щодо організаційно-економічного забезпечення її впровадження на підприємстві; «Розробка теоретико-методологічних засад формування системи економічної безпеки підприємств структуроформуєчих галузей реального сектора економіки регіону з використанням чинника вартості підприємства» (номер державної реєстрації 0112U002912, 2011-2014 рр.), де автором класифіковані джерела і організаційно-економічні інструменти фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств; *госпдоговірних тем*: «Оцінювання та планування джерел фінансування інноваційного розвитку промислового підприємства» (№1717-82, 2014 р.), де автором проаналізовано склад та визначено зміни джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства. Дисертантка приймала участь в НДР як співвиконавиця (довідка № 1863/82-06 від 23.07.2014 р.). Теми відповідають напряму Одеського національного політехнічного університету з переліку пріоритетних тематичних напрямів ВНЗ та наукових установ, затверджених наказом МОН України № 535 від 07.06.2011 р.

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в розробленні та обґрунтуванні теоретичних положень, методичних підходів і рекомендацій щодо економічного оцінювання та диференційованого залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності.

Досягнення мети роботи зумовило необхідність вирішення *завдань*:

– узагальнити науковий базис інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства та її фінансування, визначити сутність і відмінності джерел фінансових і альтернативних ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності, а також сутність і особливості їх економічного оцінювання;

– класифікувати джерела ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності та джерела альтернативних ресурсів;

– класифікувати чинники, що впливають на економічне оцінювання і залучення джерел фінансування ПДПП, визначити сфери їх впливу;

– проаналізувати стан і тенденції, визначити пріоритети і важелі інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, узагальнити склад та зміни джерел її фінансування;

– систематизувати існуючі методи і методичні підходи до залучення та економічного оцінювання джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності, обґрунтувати доцільність диференційного підходу до вибору і оцінювання джерел;

– обґрунтувати доцільність проблемно-цільового вибору джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, розробити концептуальну модель залучення джерел її ресурсного забезпечення;

– розробити сукупність рекомендацій щодо диференційного залучення джерел фінансування ПДПП підприємств та управлінські інструменти його інформаційно-аналітичного забезпечення.

Об'єктом дослідження виступає процес економічного оцінювання та залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних засад економічного оцінювання та залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження: *узагальнення, систематизації, емпіричного дослідження* – при вивченні теоретичних засад інноваційно-інвестиційної діяльності, її понятійного апарату, наукового базису економічного оцінювання; *класифікаційно-аналітичний* – для класифікації джерел фінансування ПДПП та чинників впливу на джерела та процес їх економічного оцінювання; *графічного, статистичного та порівняльного аналізу, експертних оцінок, інструментів аналізу Microsoft Excel* – при дослідженні пріоритетів та важелів інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, джерел її фінансування та напрямків взаємодії промислових підприємств з банками; *діалектичного і порівняльного* – для узагальнення тенденцій розвитку ПДПП, визначення їх особливостей, передумов та перешкод, систематизації методів та інструментів оцінювання джерел фінансування ПДПП; *системний, логічний і проблемно-цільовий* – для розроблення інформаційно-методичного забезпечення вибору та економічного оцінювання джерел фінансування ПДПП на засадах диференційованого підходу, його управлінських інструментів, методичного забезпечення, управлінських інструментів; *економіко-математичного моделювання* – для оцінювання функціональної змістовності та ефективності залучення джерел фінансування ПДПП; *логічний метод* – для побудови структури дослідження, узагальнення його теоретичних і практичних положень.

Інформаційною базою дослідження є праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, фахівців-практиків з проблематики інноваційно-інвестиційної діяльності, зокрема залучення джерел її фінансування та економічного оцінювання, чинне законодавство і нормативно-правові акти, дані державної служби статистики України, звітність промислових підприємств, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методичного підґрунтя та рекомендацій щодо економічного оцінювання та диференційованого залучення промисловим підприємством джерел фінансування своєї інноваційно-інвестиційної діяльності.

Найбільш вагомими науковими результатами, що становлять наукову новизну:

удосконалено:

– *концептуальну модель диференційованого залучення джерел ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, яка, на відміну від існуючих підходів, передбачає диференційоване залучення джерел і перегляд їх структури в залежності від цілей і завдань натуралізованих потреб інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, дозволяючи знижувати вартість її ресурсного забезпечення;*

– *класифікації: а) джерел ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, яка відрізняється наявністю класифікаційних ознак змісту потрібного ресурсу, терміновості його залучення та виділяє джерела фінансових та альтернативних ресурсів; б) джерел альтернативного ресурсного забезпечення, які відрізняються наявністю ознак: види ресурсів, умови отримання та способи отримання, характер залучення; в) чинників, що впливають на економічне оцінювання і залучення джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, як доповнена ознаками виду джерела та сфери впливу (започаткування підприємством інноваційно-інвестиційної діяльності; ресурси і джерела фінансування, потрібні підприємству для її здійснення; способи залучення джерел її фінансування);*

– *наукові засади інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств, які доповнені: характеристикою інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств в аспекті змістовності ресурсних потреб підприємств та функціональності джерел їх задоволення, взаємодії підприємств з банками, та визначенням альтернативного шляху ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств в якості її тенденції;*

– *обґрунтування методів і методичних підходів до залучення та економічного оцінювання джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, які, на відміну від існуючих, надають перевагу та визначають доцільність диференційного підходу до вибору і оцінювання джерел; дістало подальшого розвитку:*

– *методичне та інформаційно-аналітичне забезпечення управління інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, яке відрізняється тим, що спирається на диференційний підхід до вибору і оцінювання джерел та містить: а) комплексні рекомендації щодо диференційного залучення та оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства та б) управлінські інструменти його інформаційно-аналітичного забезпечення, визначені як методичні, аналітичні та інформаційні;*

– *економічний понятійно-категорійний апарат управління підприємством: надані ознаки поняттям джерел фінансових та альтернативних ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності, інноваційно-інвестиційній діяльності промислового підприємства та її фінансуванню, що враховують їх відмінності в частині змістовної визначеності та форми задоволення ресурсних потреб промислового підприємства, а визначення*

економічного оцінювання джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств відображує особливості їх ресурсного забезпечення, зв'язок і взаємини цільової і функціональної змістовності джерел.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці науково обґрунтованих і методично завершених рекомендацій щодо диференційованого економічного оцінювання та залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності, які дозволяють керівництву підприємств удосконалити процес управління. Рекомендації впроваджені ТОВ «Полігон» (довідка № 115в від 08.11.2014 р.), ТОВ «Поліпласт» (довідка № 5/07 від 16.07.14 р.) та передані до впровадження ТОВ «Науковий парк ОНПУ» (довідка № 1-01 від 30.01.2015 р.) та ТОВ «Грат» (лист №378/82-06 від 11.12.2013 р.). Результати дисертації використано в навчальному процесі Одеського національного політехнічного університету МОН України у дипломному проектуванні, при підготовці дисциплін «Управлінський аналіз» і «Фінансова стратегія» (довідка № 1889/05-02 від 03.09.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до економічного оцінювання та залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності. Всі наукові результати, викладені в дисертації, одержано автором особисто. З наукових публікацій, виданих в співавторстві, у роботі використані лише ті положення, що складають його індивідуальний внесок, який зазначений в авторефераті у переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні результати досліджень доповідались на 11 науково-практичних конференціях та семінарах (у т.ч. 2 у іноземних і тих, що включені в міжнародні наукометричні бази), зокрема: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теорія та практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст» (м. Вінниця, 2008 р.), I міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання» (м. Тернопіль, 2008 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку регіонів України» (м. Дніпропетровськ, 2009 р.), науково-практичної конференції «Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів України» (м. Одеса, 2012 р.), II Міжнародній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту» (м. Одеса, 2013 р.), IV науково-практичній Інтернет-конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті» (м. Одеса, 2013 р.), Міжнародній «Українсько-японській конференції з питань науково-промислового співробітництва» (м. Одеса, 2013 р.), VII, VIII Всеукраїнських науково-практичних Інтернет-конференціях «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» (м. Одеса, 2013-2014 рр.), XXIV Економічному Форумі

(Польща, м. Криниця Здруй, 2014 р.), VII Інвестиційному Форумі (Польща, м. Тарнов, 2014 р.).

Публікації. За результатами досліджень опубліковано 15 наукових праць, з них: 1 монографія; 5 статей у наукових фахових виданнях України, у т.ч. 1 – у виданнях, що включені у міжнародні наукометричні бази; 1 – у виданнях інших держав; 8 – доповідей і тез доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 13,48 д.а., з яких 11,13 д.а. належать особисто автору.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, списку використаних джерел з 221 найменувань – на 24 сторінках, 3 додатків – на 24 сторінках. Повний обсяг дисертації – 272 сторінок, з них 210 сторінок основного тексту. Дисертація містить 24 рисунка, з яких 3 займають повні сторінки, 46 таблиць, з яких 11 займають повні сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації; розкрито її зв'язок з науковими темами; сформульовано мету дослідження і завдання, об'єкт, предмет і методи; визначено наукову новизну і практичне значення результатів.

У першому розділі – «Теоретичні засади економічного оцінювання та залучення джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств» – досліджено теоретичне підґрунтя інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств (ПДПП), економічного оцінювання та залучення джерел її фінансування. Обґрунтовано сутність ПДПП, особливості визначення, пошуку та оцінки джерел її фінансування; класифіковані джерела і організаційно-економічні інструменти.

Дослідження теоретичних засад ПДПП довело, що залучення джерел її фінансування та ресурсного забезпечення, економічне оцінювання джерел фінансування виділяються в окремі напрями, стосовно яких відсутня спільна позиція та триває пошук нових підходів і вдосконалення існуючих.

Теоретичні підходи базуються на понятійно-категорійному апараті, який досліджено за чотирма блоками: інноваційний (поняття інновацій та інноваційної діяльності); інвестиційний (інвестиції та інвестиційна діяльність); інтеграційний або інноваційно-інвестиційний (інноваційно-інвестиційної діяльності); фінансовий (джерела фінансових та альтернативних ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності, розбіжності фінансування і інвестування). Аналіз категорій та понять довів, що особливості залучення джерел фінансування ПДПП визначає правильно визначений об'єкт фінансування, тобто змістовно визначена потреба підприємства.

Запропоновано власне тлумачення деяких понять. *Інноваційно-інвестиційна діяльність промислових підприємств* визначена як розробка, впровадження та реалізація інновацій у усіх сферах діяльності підприємств, спрямована на досягнення прибутку (доходу) або соціально-економічного

ефекту. Його має забезпечити економічне оцінювання та ефективно залучення джерел потрібних ресурсів. *Фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності* – як процес залучення фінансових ресурсів на підприємство для здійснення ним інноваційної діяльності в формі інвестиційних проектів інноваційного характеру з метою досягнення економічного, соціального або іншого ефекту.

На підставі аналізу видів джерел фінансування ПДПП за видами оцінювання *класифікація джерел ресурсів ПДПП доповнена ознакою змісту потрібного ресурсу, за якою визначені джерела фінансових та альтернативних ресурсів*: а) *джерела фінансових ресурсів* забезпечують ПДПП універсальним грошовим ресурсом, який у свою чергу трансформується в необхідні ресурси в натуральному вигляді; б) *джерела альтернативних ресурсів (рис. 1)* – це джерела, які за своєю суттю є альтернативою фінансовим джерелам, призначені для забезпечення ПДПП потрібними ресурсами в натуральному вигляді на постійній чи тимчасовій основі.

Групування джерел альтернативних ресурсів (тобто сукупності суб'єктів господарської діяльності та їх властивостей, потенційно здатних надати обсяг ресурсів в натуральному вигляді, які задовольняють певні потреби інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства та здатні замінити фінансові ресурси) *за ознаками виду ресурсу, умови і способу одержання, характеру залучення* надає інформаційно-аналітичні підстави для цільового вибору джерел фінансових та альтернативних ресурсів; сприяє їх диференційному використанню.

Дефіцит вільних коштів та ускладнення процесу їх залучення промисловими підприємствами для ПДПП впливає на подорожчання існуючих джерел фінансових ресурсів, утворюючи потребу у нових підходах та рекомендаціях щодо вирішення двох важливих питань: вибір джерел фінансування та альтернативних ресурсів ПДПП; їх економічне оцінювання. Розширення кола джерел ресурсів ПДПП з врахуванням особливостей фінансових та альтернативних джерел ресурсів в умовах нестачі фінансових джерел та обмеженого доступу по них сприяє проблемно-цільовому забезпеченню ПДПП необхідними ресурсами.

Оцінювання та залучення джерел фінансування ПДПП потребує: обґрунтування потреб підприємства у ресурсах для її здійснення; економічної оцінки та обґрунтування варіанту залучення джерела фінансування ПДПП, що дозволить удосконалити механізм задоволення всіх видів ресурсних потреб.

Аналіз існуючих методик економічного оцінювання джерел фінансування ПДПП встановив, що кожна з використаних ними груп показників як інструмент економічного оцінювання та залучення джерел ресурсів, не здатна самотійно оцінити джерела повноцінно. Але їх сукупність володіє достатніми функціями для: визначення потреб в ресурсах ПДПП в натуральному та грошовому виді; оцінювання способів залучення джерел як фінансових, так і альтернативних ресурсів; визначення і оцінки можливостей промислового підприємства в виборі, залученні та використанні джерел фінансових і

альтернативних ресурсів ПДПП. За умов її адаптації система показників придатна забезпечити проблемно-цільовий підхід та інформаційно-аналітичне забезпечення економічного оцінювання, а також диференційний вибір джерел фінансування ПДПП.

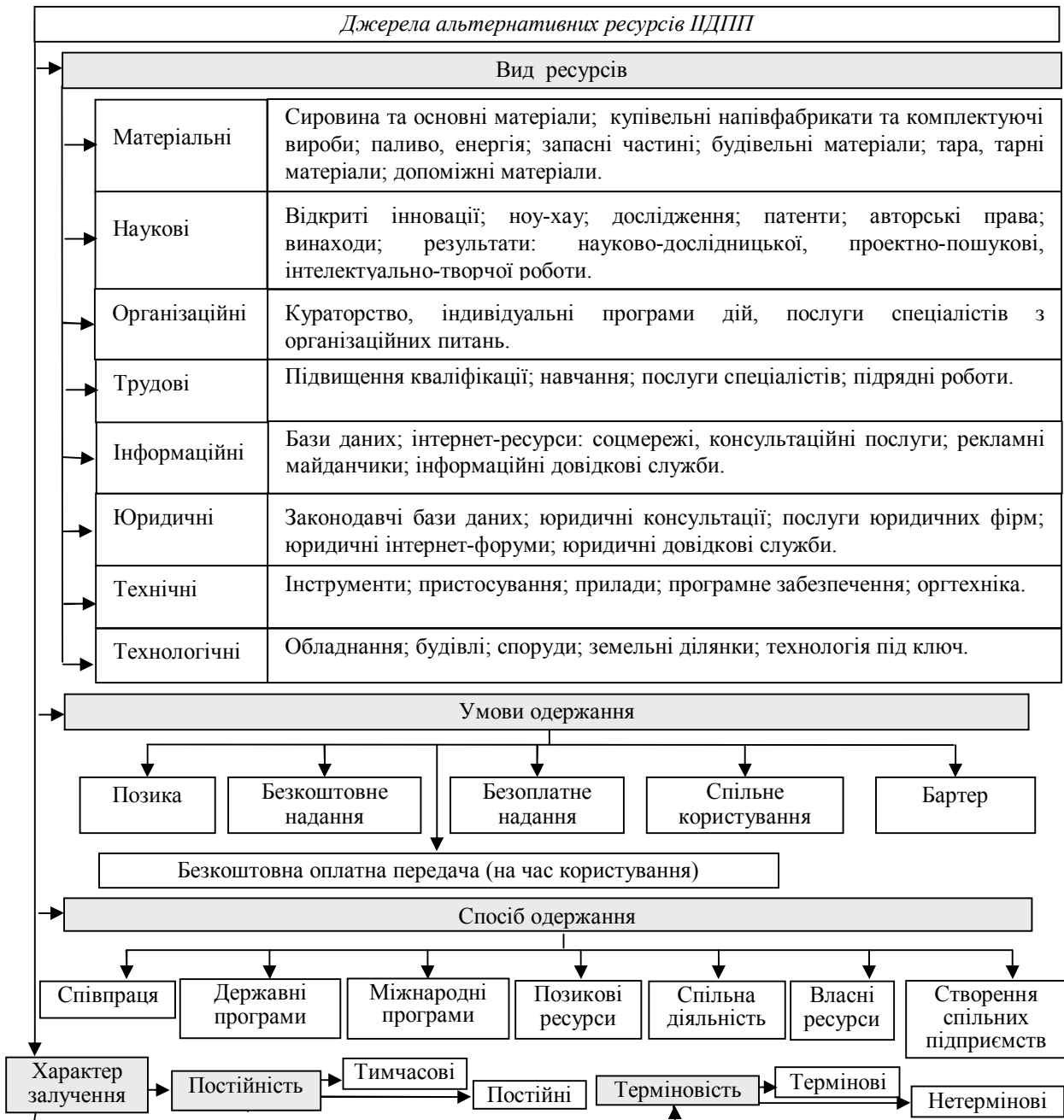

Рисунок 1 – Класифікація джерел альтернативних ресурсів ПДПП

Аналіз чинників впливу на ПДПП, до яких вчені відносять фінансові, науково-технічні, організаційні, кадрові, виробничо-технічні та споживчі; зовнішні стримуючі, зокрема, інноваційну інфраструктуру та відповідне інституційне середовище, вплив світової фінансової кризи та глобалізації, дозволив визначити *сферу впливу чинників на процес економічного оцінювання*

та залучення джерел фінансування ПДПП. Ними є: започаткування підприємством інноваційно-інвестиційної діяльності; ресурси та джерела фінансування, потрібні підприємству для її здійснення; способи залучення джерел її фінансування. Сектори сфери відрізняються змістовно, відповідно, відрізняються й чинники впливу.

Узагальнення спрямованості чинників визначає перспективність застосування диференційного підходу до процесу, процедур та інструментів економічного оцінювання та залучення джерел фінансових та альтернативних ресурсів. Для пошуку чинників впливу на економічне оцінювання та залучення джерел фінансування ПДПП в ресурсно-витратному аспекті застосовні класифікації витрат за економічними елементами та за статтями калькуляції. Основні напрями їх застосування: визначення наявності-нестачі ресурсів; натуральна та вартісна характеристика потреби в ресурсах, яка є підставою для її оцінювання в натуральних і грошових одиницях та визначення можливості повної або тимчасової заміни фінансових ресурсів на альтернативні.

Відтак, *робоча гіпотеза роботи* така: диференційоване економічне оцінювання та диференційоване залучення джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняного промислового підприємства шляхом залучення джерел альтернативних ресурсів здатне підвищити її ефективність при недостатності та ускладненому доступі до фінансових ресурсів.

У другому розділі – «Стан та тенденції інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств. Методи економічного оцінювання та вибору джерел її фінансування» – виконано ретроспективний аналіз пріоритетів та важелів ПДПП; складу та змін джерел її фінансування; основних напрямків взаємодії промислових підприємств з банками. Систематизовано методи й інструменти економічного оцінювання підприємствами джерел фінансування ПДПП. Обґрунтовано диференційний підхід як альтернативний спосіб економічного оцінювання та залучення ресурсних джерел.

Аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств продемонстрував: *по-перше*, зміну її пріоритетів та повільність тенденцій її зростання, *по-друге*, значну кількість загальних, фінансових, інституційно-правових та інституційних, зовнішніх та внутрішніх перешкод, які заважають ефективної реалізації існуючих важелів та потребують розроблення нових.

Повільність тенденцій зростання ПДПП спостерігається в цілому, в галузевому та у регіональному вимірі. Якщо в розвинутих країнах кількість інноваційно-активних промислових підприємств становить 70-80%, то в Україні у 2013 р. – лише 16,8%, хоча їх кількість збільшувалася щороку та значно перевищила рівень 2007 р. Винятком став кризовий 2008 р., коли їх кількість впала на 5,1%. На регіональному рівні ситуація дещо інша: у м. Києві, Вінницькій, Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Полтавській областях у 2013 р. їх кількість менша, ніж у 2007 р. (рис. 2).

Рисунок 2 – Кількість інноваційно-активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств регіонів у 2007-2013 рр., %

Розподіл обсягу витрат промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності у 2012-2014 рр. (рис. 3) показує, що на інновації у 2014р. промислові підприємства витратили 7,7 млрд. грн., у т.ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 5,1 млрд. грн. (або 66,5% загального обсягу інноваційних витрат), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 1,7 млрд. грн. (22,8%), на придбання інших зовнішніх знань (нових технологій) – 47,2 млн. грн. (0,6%), інші витрати становили 0,8 млрд. грн. (10,1%).

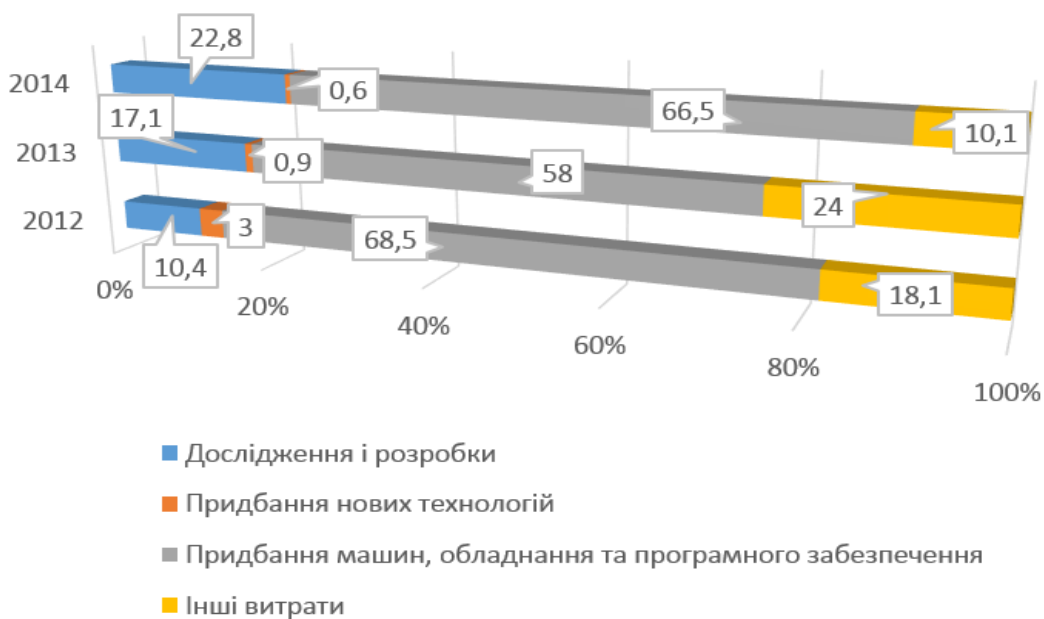

Рисунок 3 – Розподіл обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств за 2012-2014 рр., %

ПДПП в Одеській області у розрізі інноваційних витрат у 2000-2014 рр. мала негативну динаміку: нестабільне фінансування, значне зниження (у 4 рази в 2014 р. проти 2012р.), погіршення структури (дослідження впали у 6 разів в 2014 р. проти 2012р., а придбання техніки досягло 99,3% в 2014 р. проти 97,5% у 2012 р.). Впровадження інноваційних видів продукції на промислових

підприємствах Одеської області значно перевищувало обсяг впровадження нових технологічних процесів.

Аналіз складу та змін джерел фінансування ПДПП (рис. 4) довів, що у фінансуванні домінують власні кошти підприємств.

Рисунок 4 – Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності за джерелами у 2010-2014 рр., %

Проте, фінансування витрат на інноваційно-інвестиційну діяльність за джерелами весь період відбувалося з таких джерел, як: власні кошти, кошти державного та місцевих бюджетів, позабюджетні фонди, кошти вітчизняних та іноземних інвесторів, кредити та кошти інших джерел. Зі всіх джерел разом промисловість отримала: у 2013 р. – 31,0%, у 2014 р. – 32,3% загального обсягу.

Низький рівень інноваційно-інвестиційної активності в країні пояснюється, насамперед, нагальною недостатністю джерел її фінансування внаслідок відсутності у промислових підприємств власних коштів, високих кредитних ставок та неможливістю отримати довгострокові кредити. Тому у переробній промисловості в 2014 р. підприємства скоротили обсяг капітальних інвестицій (у різних галузях від 10,1% до 27,4%), а іноземні інвестори інвестували в економіку України 2451,7 млн. дол. США прямих інвестицій, тобто на 14,3% менше, ніж у 2013 р., та вдвічі менше, ніж у 2011 р.

Останнім часом підприємства активізувалися у пошуку джерел, альтернативних банківським кредитам, тому взаємодія промислових підприємств з банками має розвиватися у напрямку розвитку фінансових сервісів та розширення лінійки джерел фінансування. Банки вже пропонують нові джерела фінансування як альтернативу кредитам. Це: безресурсне фінансування: векселі, гарантії, торгові кредити, акредитиви. Однак, поширеність цифрових сервісів збільшує ризик того, що підприємства будуть відмовлятися від традиційних банківських послуг. Щоб утримати клієнтів,

банки повинні вибудувати нову модель взаємодії з бізнесом.

Відтак, *основним внутрішнім джерелом, якого не вистачає для ПДПП, залишаються власні кошти підприємств, а головним серед зовнішніх джерел досі залишаються банківські кредити, які недоступні більшості підприємств.*

Характеристика ПДПП за змістовністю ресурсних потреб підприємств та функціональністю джерел їх задоволення, що виконана на базі 35 промислових підприємств (табл. 1), дозволяє визначити в якості тенденції ПДПП пошук альтернативних шляхів її ресурсного забезпечення та можливість їх залучення.

Таблиця 1 – Характеристика ПДПП вибірки з 35 підприємств за змістовністю ресурсних потреб та функціональністю джерел їх задоволення

Існуючі ресурсні потреби підприємств	Покриття потреб з джерел, %			
	фінансових		альтернативних	
	власних	зовнішніх	власних	зовнішніх
Всього по розділу 1	34,1		35,6	
1. Матеріальні потреби: – сировина та основні матеріали; – купівельні напівфабрикати та комплектуючі; – паливо, енергія, запчастини, будівельні матеріали; – тара й тарні матеріали; – допоміжні матеріали.	10,4	23,7	25,3	10,3
Всього по розділу 2	5,0		–	
2. Всі витрати на оплату праці, заробітна плата, заохочення, оплата відпусток тощо.	3,0	2,0	–*	–*
Всього по розділу 3	2,5		–	
3. Витрати соціальні заходи: відрахування на пенсійне забезпечення, страхування та ін.	1,0	1,5	–*	–*
Всього по розділу 4	7		–	
4. Витрати на амортизацію.	5,0	2,0	–*	–*
Всього по розділу 5	6,5		9,3	
5. Інших операційні витрати (відрядження, гарантійний ремонт, послуги банків, відсотки по кредитах, управління, сертифікація, консультаційні послуги та ін.).	1,2	5,3	1,2	5,3
Всього по розділам 1, 2, 3, 4, 5	20,6	34,5	28,9	16,0
Всього по джерелам зі 100%	55,1		44,9	

Як видно (*), деякі інші витрати 2-4 не можуть мати альтернативні ресурси, оскільки їх натуральна форма – грошова – визначена з самого початку. Аналогічно й витрати на оплату праці, амортизацію та соціальні витрати, хоча є приклади й іншого (відстрочка платежу, бартер, фірмові подарунки).

Ретроспектива розвитку *методів економічного оцінювання джерел фінансування інвестицій і інновацій* встановила, що першими методами економічного оцінювання інвестиційних програм були наближені методи, які передбачали певний перебір проектів або варіантів їх реалізації. Другу групу методів утворили методи обґрунтування програм інвестування та їх фінансування за критерієм покращення стану інвестора. Третю групу утворили найбільш розповсюджені модифікації методу вибору джерел інвестицій на основі певного набору характеристик: ціна і доступність ресурсів, ризику фінансові, втрати контролю управління підприємством. Проте методики для оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств та залучення джерел фінансування ці методи не застосовували.

Економічне оцінювання джерел фінансування ПДПП – це вид управлінської діяльності, що дозволяє за допомогою відповідних методичних інструментів виявляти і вимірювати основні причинно-наслідкові зв'язки між інноваційно-інвестиційною діяльністю та залученням джерел її фінансування, визначати всередині підприємства і за його межами основні способи та механізми досягнення цільових орієнтирів або очікуваних результатів ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в залежності від змістовності ресурсних потреб підприємств і функціональності їх джерел.

Існуючі інструменти економічного оцінювання джерел фінансування ПДПП практично побудовані на врахуванні двох важливих аспектів: економічного змісту ціни та її зв'язку з витратами, пов'язаних з залученням джерел. Саме *ціна джерела є пріоритетним інструментом його економічного оцінювання*, який у процесі здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності застосовується для: вибору методів і джерел фінансування базується на співставленні їх ціни; формування кращої структури джерел фінансування ПДПП; планування бюджету капітальних вкладень; використання при економічному обґрунтуванні інвестицій в якості ставки дисконтування. Нажаль, в існуючих підходах ціна як інструмент економічного оцінювання не надає оцінку інших умов залучення та характеристик джерел фінансування ПДПП з позицій підприємства: доступності та наслідки використання джерела.

Цих недоліків позбавлений *диференційний підхід*, обґрунтований як альтернативний спосіб економічного оцінювання та залучення джерел ресурсів. Він дозволяє проранжувати джерела фінансування не тільки з позицій кількісного аналізу, а й з врахуванням якісних факторів, що впливають на прийняття інноваційно-інвестиційних рішень. Основою його запровадження та підтвердження доцільності є результати експертних оцінок.

Застосування диференційного підходу до економічного оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів ПДПП дозволяє: а) визначити реально необхідний, значно менший, загальний обсяг грошових коштів для ПДПП; б) знайти більше варіантів залучення джерел ресурсів та оцінити альтернативні ресурси та їх джерела, необхідні для ПДПП; в) скоротити строки виконання вибору джерел, їх оцінювання і зменшити їх вартість.

Відтак, *робоча гіпотеза дисертації* має вагомі аргументи на підтримку.

У третьому розділі – «Інформаційно-методичне забезпечення вибору та економічного оцінювання джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств» – запропоновано: проблемно-цільовий підхід щодо вибору джерел фінансування ПДПП в залежності від цілей і завдань інноваційного розвитку підприємства та його концептуальну модель; методичне забезпечення диференційного вибору джерел фінансування ПДПП; відповідні управлінські інструменти інформаційно-аналітичного забезпечення вибору та оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів.

Проблемно-цільовий вибір джерел фінансування ПДПП пропонується здійснювати в залежності від цілей та завдань розвитку підприємства (рис. 5).

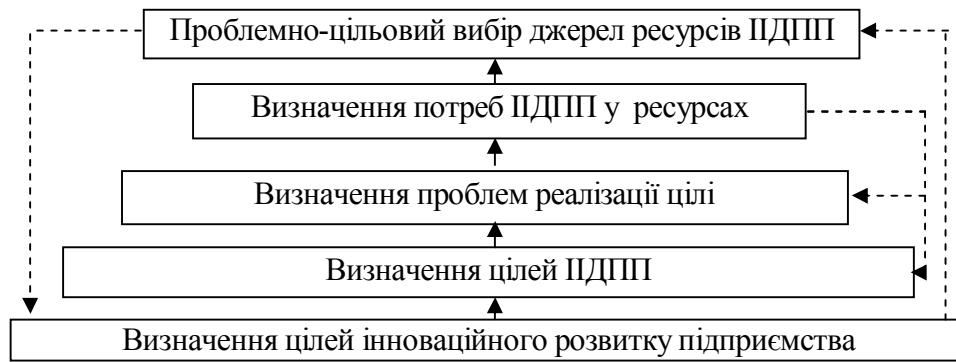

Рисунок 5 – Спрощена концептуальна модель диференційованого залучення джерел ресурсного забезпечення ПДПП

Теоретичний базис підходу утворюють: а) ієрархія джерел фінансових та альтернативних ресурсів, ресурсного забезпечення ПДПП; б) класифікація джерел і чинників впливу на економічне оцінювання та залучення джерел фінансування ПДПП; в) класифікація основних цілей ПДПП, г) функціональні можливості показників для економічного оцінювання та залучення джерел.

Джерелами ресурсного забезпечення ПДПП є сукупність економічних суб'єктів та їх властивостей, здатних надати обсяг ресурсів, які задовольняють її потреби. *Джерелами фінансування ПДПП* є сукупність економічних суб'єктів, здатних надати обсяг фінансових ресурсів, які задовольняють її фінансові потреби. *Джерелами альтернативних ресурсів ПДПП* є сукупність суб'єктів господарської діяльності та їх властивостей, потенційно здатних надати обсяг ресурсів в натуральному вигляді, які задовольняють певні натуралізовані потреби ПДПП та здатні на певний час або постійно замінити фінансові ресурси. Вибір джерел ресурсного забезпечення ПДПП відбувається у чотирьох сферах, у кожній з яких є свої умови, обмеження та показники: власні та зовнішні джерела фінансових і альтернативних ресурсів.

Класифікація основних цілей ПДПП та обґрунтування їх відповідності цілям інноваційного розвитку промислових підприємств зроблені на підставі аналізу цілей інноваційного розвитку промислових підприємств. За аналогією цілі ПДПП мають дві базові ознаки класифікації: а) спрямованість або природа. Спрямованість цілей ПДПП аналогічна: ринкова, виробнича, організаційна, економічна, соціальна та екологічна; б) горизонт дій, за яким вони групуються у поточні та проектні. Поточні цілі ПДПП – це множина поточних цілей всіх інноваційно-інвестиційних проектів підприємства, які знаходяться на певних стадіях реалізації. Проектні цілі ПДПП – це тільки цілі конкретного проекту.

Остаточний вигляд схема цілей інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства набуває, коли вона вибудовується з урахування індивідуальних особливостей підприємства: місії, розмірів, стану, визначення

поточної або проектної спрямованості цілей, особливостей регіону та галузі.

Визначення відповідності проблем ІДПП її цілям означає, що, обираючи ціль розвитку, промислове підприємство визначає сферу, де буде відбуватись його інноваційно-інвестиційна діяльність. Саме ціль та сфера, в свою чергу, обумовлюють проблеми, які промислового підприємству належить вирішити.

Це враховує запропонована *концептуальна модель проблемно-цільового диференційованого вибору джерел ресурсного забезпечення ІДПП*, яка має спрощене (рис.5) і повне подання (рис. 6).

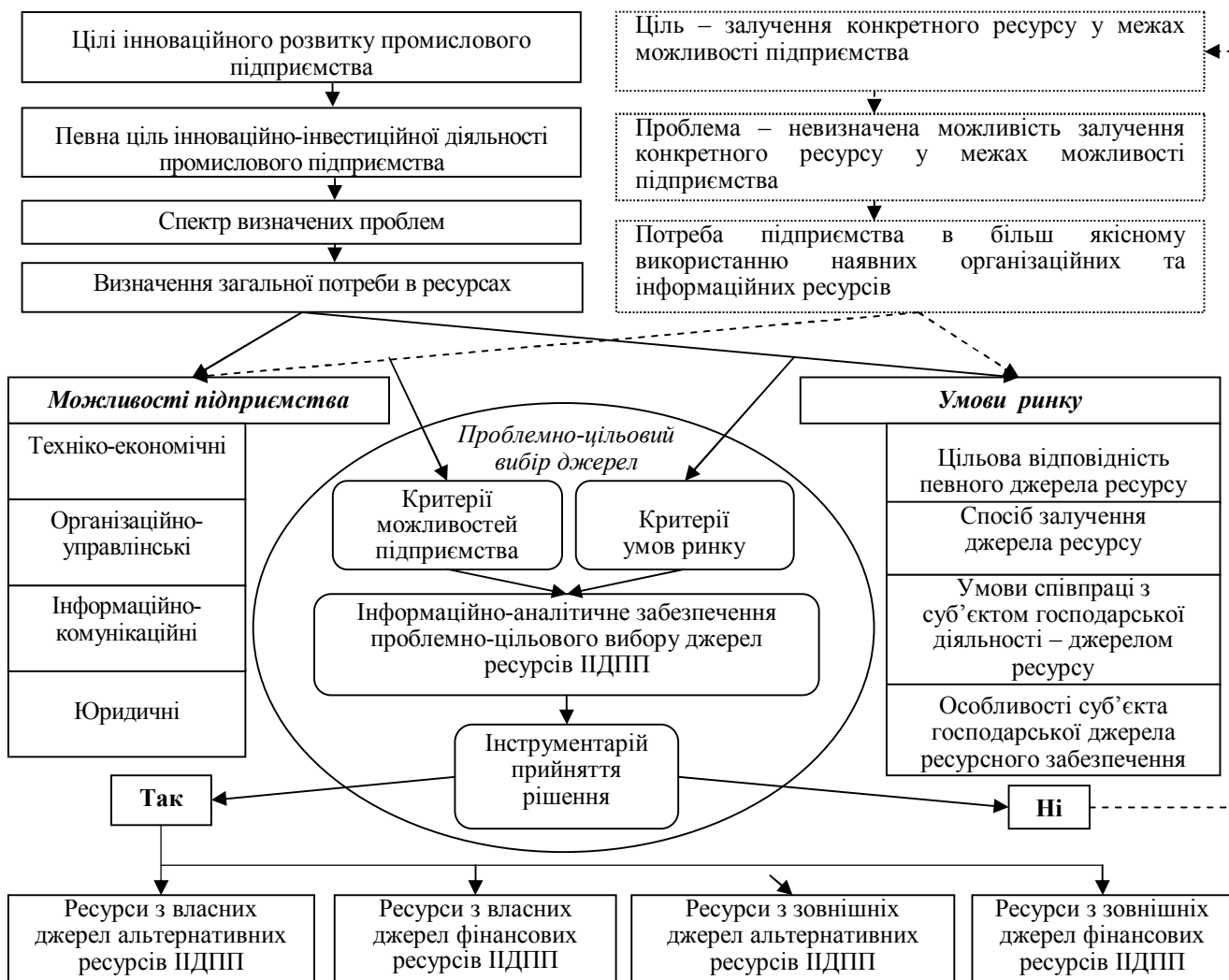

Рисунок 6 – Повна концептуальна модель проблемно-цільового диференційованого вибору джерел ресурсного забезпечення ІДПП

На підставі моделі розроблені *комплексні рекомендації щодо диференційного залучення та оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів ІДПП*, яке надає більше можливостей залучити дефіцитні ресурси, ніж функціонально обмежений пошук грошового фінансування. Алгоритм методики оцінювання та диференційного вибору способу залучення джерел ресурсного забезпечення ІДПП (рис. 7) містить сім основних кроків відбору та оцінювання джерел.

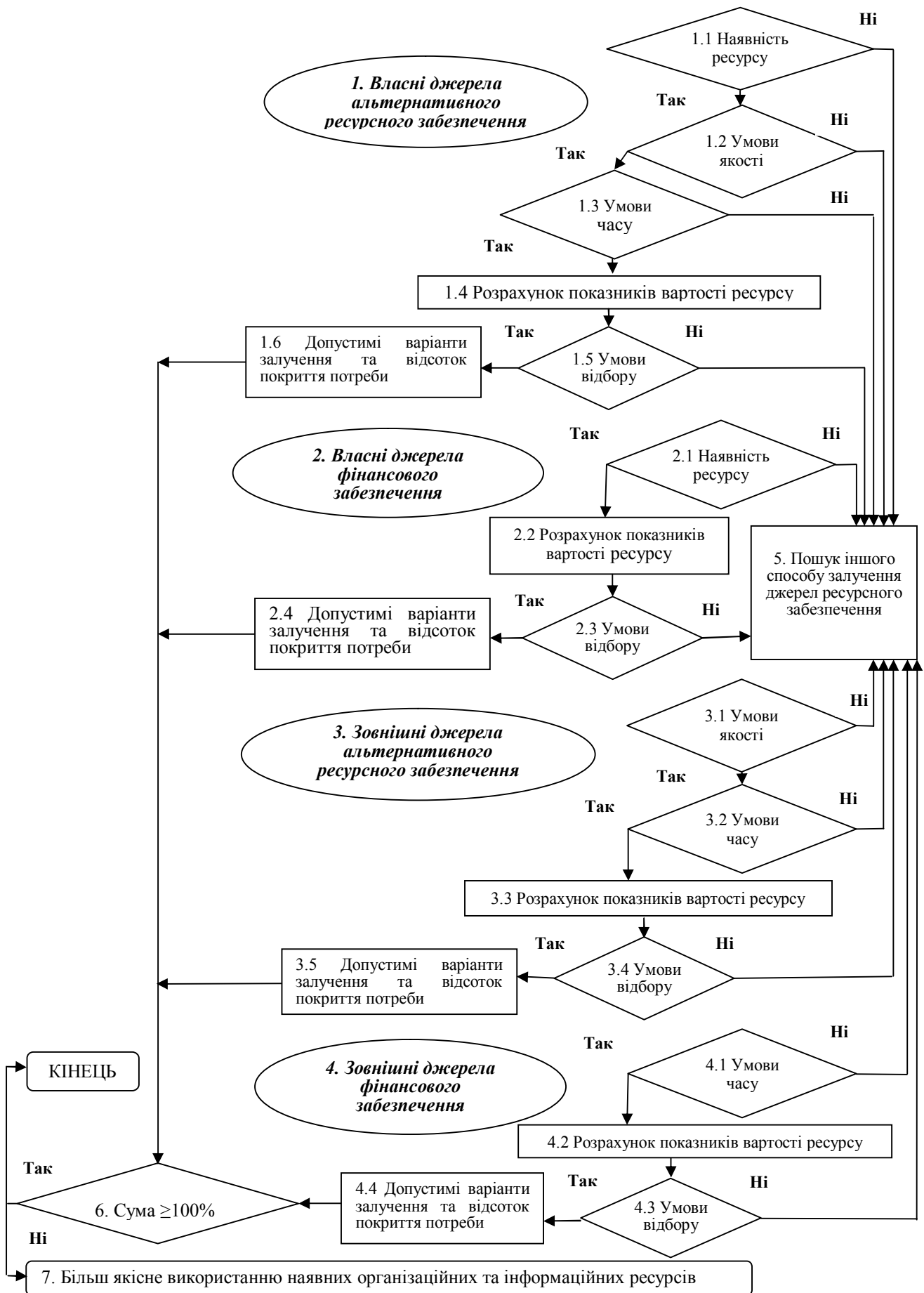

Рисунок 7 – Алгоритм методики оцінювання та диференційного вибору способу залучення джерел ресурсного забезпечення ПДПП

На остаточне рішення щодо залучення певного ресурсу впливає відсоток покриття потреби в ресурсі та його вартість.

До управлінських інструментів інформаційно-аналітичного забезпечення залучення та економічного оцінювання джерел ресурсного забезпечення віднесені: а) інформаційні (бази даних та інформаційні послуги), б) методичні (прикладні методики) та в) аналітичні (система показників і документальне забезпечення економічного оцінювання). Система показників містить показники, систематизовані у три групи: а) вартісні: вартість одиниці ресурсу, залученого з чотирьох видів джерел ресурсного забезпечення (альтернативних та фінансових, зовнішніх та внутрішніх) ПДПП. Вартість ресурсу – це інтегрований показник оцінювання та визначення варіанта залучення джерел ресурсного забезпечення; б) кількісні: покриття загальної потреби в певних ресурсах; в) вирівнювання умов оцінювання: показник рівності для перевірки варіантів залучення ресурсу на відповідність умовам відбору джерела ПДПП.

Застосування диференційного підходу до вибору джерел ресурсного забезпечення ПДПП призводить до збільшення варіантів їх залучення внаслідок перегляду цілей залучення ресурсів та пошуку їх альтернатив. Внаслідок цього змінюється потенціальна здатність сукупності джерел забезпечити підприємство потрібним ресурсом. Підхід апробовано на промисловому підприємстві ТОВ «Грат» для здійснення ним інноваційно-інвестиційного проекту, що продемонструвало його доцільність і результативність (табл. 2).

Таблиця 2 – Диференційний вибір джерел ресурсів ПДПП та їх здатність забезпечити ресурсні потреби підприємства (приклад: ТОВ «Грат», фрагмент)

Варіанти джерел ресурсного забезпечення та застосування диференційного підходу	Ресурсні потреби підприємства		Здатність джерел забезпечити потреби підприємства, %	
	існуюча	можлива	існуюча	можлива
1. Джерела альтернативних ресурсів:				
– власні	31,43	31,43	31,43	31,43
– зовнішні	0,00	68,57	0,00	71,45
2. Джерела фінансових ресурсів:				
– власні	15,14	0,00	15,14	15,14
– зовнішні (8 джерел фінансування)	53,43	0,00	53,43	100,00
Всього	100,00	100,00	100,00	218,02

Апробація розробленого інформаційно-методичного забезпечення вибору та економічного оцінювання джерел фінансування ПДПП довела реальний характер запропонованих методичних розробок, а проведені дослідження підтвердило робочу гіпотезу дисертації.

ВИСНОВКИ

В дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, яке полягає у розробленні і обґрунтуванні теоретичного

базису, методичних підходів і рекомендацій щодо диференційованого економічного оцінювання та залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності.

Всі задачі розв'язано, сформульовано такі висновки і рекомендації:

1. Узагальнення теоретичних засад ПДПП довело, що залучення джерел її фінансування та ресурсного забезпечення, економічне оцінювання джерел фінансування є взаємопов'язаними процесами та складовими наукового базису інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства. Визначено, що сутність і відмінності джерел фінансових і альтернативних ресурсів ПДПП, зв'язок і процедурні взаємини цільової і функціональної змістовності джерел є підставою відмінностей їх економічного оцінювання. Ознаки, надані *поняттям джерел фінансових та альтернативних ресурсів інноваційно-інвестиційної діяльності, інноваційно-інвестиційній діяльності промислового підприємства та її фінансуванню* враховують ці відмінності в аспекті ресурсних потреб промислового підприємства, а визначення економічного оцінювання джерел фінансування ПДПП відображує особливості їх ресурсного забезпечення.

2. Розроблена *класифікація джерел ресурсів ПДПП* містить додаткові класифікаційні ознаки: зміст і терміновість залучення потрібного ресурсу, розрізняє джерела фінансових і альтернативних ресурсів. *Класифікація джерел альтернативного ресурсного забезпечення* за ознаками: види ресурсів, умови отримання та способи отримання, характер залучення систематизує інформаційно-аналітичне забезпечення їх цільового вибору.

3. Автором *систематизовані існуючі методи і методичні підходи до залучення та економічного оцінювання джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності*, їх недоліки, що дозволило обґрунтувати *доцільність диференційного підходу*, визначити його переваги для управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства, застосовність показників оцінки.

4. *Класифіковані чинники, що впливають на економічне оцінювання і залучення джерел для фінансування ПДПП*. Це дозволило висвітлити характер їх впливу у різних сферах впливу (започаткування ПДПП; ресурси та джерела фінансування, потрібні підприємству для її здійснення; способи залучення джерел її фінансування), який залежить від виду джерел ресурсів: а) для фінансових – він прямий, опосередкований, першо-, друго- та третьорядний; б) для альтернативних – прямий, опосередкований, першо- та другорядний.

5. Аналіз стану та тенденцій ПДПП, її пріоритетів і важелів дозволив узагальнити склад та зміни джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств, удосконалити її *наукові засади характеристикою в залежності від змістовності ресурсних потреб підприємств та функціональності джерел їх задоволення*. Визначено в якості її *тенденції пошук вітчизняними підприємствами альтернативних шляхів її ресурсного забезпечення*.

6. Обґрунтовано доцільність проблемно-цільового вибору джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств. Розроблена *концептуальна модель диференційованого залучення джерел ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств* передбачає перегляд структури джерел та їх вибір в залежності від цілей і завдань інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, її натуралізованих потреб, що створює умови для знижування вартості ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства.

7. *Запропоноване методичне та інформаційно-аналітичне забезпечення управління ІДПП* спирається на диференційний підхід до вибору і оцінювання джерел. Розроблені *комплексні рекомендації щодо диференційованого залучення та оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів ІДПП*. *Управлінські інструменти його інформаційно-аналітичного забезпечення* визначені як методичні, аналітичні та інформаційні, регламентують процес економічного оцінювання джерел та скорочують тривалість пошуку, оцінювання та вибору джерел фінансових та альтернативних ресурсів ІДПП.

Обґрунтований теоретичний базис і розроблені на його основі методичні положення і рекомендації щодо диференційованого економічного оцінювання та диференційованого залучення промисловим підприємством джерел фінансування власної інноваційно-інвестиційної діяльності як альтернативного шляху її ресурсного забезпечення в залежності від змістовності ресурсних потреб підприємства та функціональності джерел їх задоволення, удосконалюють комплекс управлінських інструментів процесу управління ІДПП, що підвищують його ефективність та забезпечують оперативність управлінських рішень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Крючкова І.Р. Інноваційно-інвестиційна діяльність промислового підприємства: симбіоз економічного оцінювання та залучення джерел фінансових та альтернативних ресурсів : [моногр.] / І.Р. Крючкова, С.В. Філіппова. – Одеса: ОНПУ, ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 190 с. (10,3 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено теоретичний базис диференційованого економічного оцінювання та залучення промисловим підприємством джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності, його інструментальне і методичне забезпечення – 8,0 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств: пріоритети та важелі [Електронний ресурс] / І.Р. Крючкова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 6 (16). – С. 116-120. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n6.html> (0,40 д.а.). ***Журнал індексується і реферується в зарубіжних базах даних РИНЦ (Росія); Index Copernicus (Польща); Ulrich's Periodicals Directory (США), EBSCO Publishing (США); Google Scholar (США).***

3. Крючкова І.Р. Економічне оцінювання джерел ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств/ І.Р. Крючкова // Економіка: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. – Випуск 262: В 12 т. – Т. II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – С. 482-487. (0,25 д.а.).

4. Крючкова І.Р. Финансовая глобализация и ее последствия // Вісник Хмельницького національного університету. Науковий журнал. – 2008. – №5. – Т.1 (116) – С. 192-195. (0,30 д.а.).

5. Крючкова І.Р. Сучасний стан інвестування та шляхи подолання банківської кризи в Україні / І.Р. Крючкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : Вид-во УкрАБС НБ України. – 2008. – Т. 24. – С. 205-209 (0,35 д.а.).

6. Крючкова І.Р. Інтеграція іноземного банківського капіталу в країни східної Європи / І.Р.Крючкова // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія: зб. наук. праць. - Одеса, 2008. - Вип. 6, (62). - С. 220-231. (0,25 д.а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

7. Kruchkova. I. Financial globalization and its consequences // Икономически и социални алтернативи // Научный сборник. Университет национальной и мировой экономики. София, 2008 – С. 100-106 (0,38 д.а.).

2. Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

Матеріали наукових конференцій

Крючкова І.Р. Методи та інструменти економічного оцінювання джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств. Диференційний підхід як альтернативний спосіб економічного оцінювання та залучення джерел: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. [«Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України»], (Одеса, 20-23 травня 2014 р.): / І.Р Крючкова. – Одеса: ОНПУ, 2014. – Т.2. – С. 25-26. (0,2 д.а.).

8. Крючкова І.Р. Потенційні джерела фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності машинобудівних підприємств: матеріали IV міжнар.

наук.-практ. Інтернет-конф. [«Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті»], (Одеса, 12-19 грудня 2013 р.) / І.Р. Крючкова. – Одеса: ІПРЕЕД НАНУ; ОНПУ, 2013. – С. 56-57. (0,1 д.а.).

9. Крючкова І.Р. Класифікація джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств і його організаційно-економічних інструментів : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. [«Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України»], (Одеса, 21-25 травня 2013 р.) / І.Р. Крючкова, – Одеса: ОНПУ, 2013. – Т.2. – С. 59-60. (0,2 д.а.).

10. Крючкова І.Р. Особливості пошуку джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств: матеріали міжнар. українсько-японської конф. з питань науково-промислового співробітництва, (Одеський національний політехнічний університет, (м. Одеса, 24-25 жовтня 2013р.)) / І.Р.Крючкова. – Одеса: ОНПУ, 2013. – Т.2. – С.93-95. (0,1 д.а.).

11. Крючкова І.Р. Управління структурою фінансових джерел: матеріали II міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. [«Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту»], (Одеса, 23 травня 2013 р.) / Герасимова М.В., Безнос С.В., Крючкова І.Р. – Одеса: ОНПУ, 2013. – Т.2. – С.29-30. (0,1д.а.)*(особистий внесок здобувача: визначена структура фінансових джерел підприємства)* (0,05 д.а.).

12. Крючкова І.Р. Методы регулирования деятельности коммерческих банков в Западной Европе в условиях кризиса: тези всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. [«Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіонів України, 2009»], (м. Дніпропетровськ, 16-26 листопада 2009 р.) / І.Крючкова. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2009. – Т II. – С.60-61. (0,1 д.а.).

13. Крючкова І. Влияние прихода иностранного капитала на банковские системы и промышленность стран с низким уровнем доходов: зб. матеріалів всеукраїнської наук.-практ. конф. [«Теорія і практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст' 2008»], (м. Вінниця, 20-22 березня 2008 р.) / І.Крючкова. – Вінниця: ТНЕУ, вид-во «ВІЕ ТНЕУ», 2008. – Т. 1. – С. 308-311. (0,40 д.а.).

14. Крючкова І.Р. Вплив фінансової глобалізації на банківську систему України та іноземних інвесторів : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. [«Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання», 2008], – (м. Тернопіль, 31 жовтня 2008 р.) / В.Р.Крючкова. – Тернопіль: вид-во ПП Созанський А.М., 2008 – С. 109-111. (0,15 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Крючкова Ірина Романівна. Економічне оцінювання та залучення джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеський національний політехнічний університет, Одеса, 2015.

Обґрунтовано сутність інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, джерел її фінансування та економічного оцінювання джерел. Виділені джерела фінансових та альтернативних ресурсів класифіковані за ознаками: зміст, терміновість та характер залучення; види ресурсів; умови та способи отримання. Визначено пріоритети та важелі інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, склад та зміни джерел її фінансування, основні напрямки взаємодії підприємств з банками. Систематизовано існуючі методи та інструменти економічного оцінювання промисловими підприємствами джерел фінансування їх інноваційно-інвестиційної діяльності.

Обґрунтовано проблемно-цільовий підхід щодо вибору джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств в залежності від цілей інноваційного розвитку. Розроблено його концептуальну модель. Розроблені: методичне забезпечення диференційного вибору джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, управлінські інструменти інформаційно-аналітичного забезпечення вибору та оцінювання джерел її фінансових та альтернативних ресурсів.

Ключові слова: промислові підприємства, інноваційно-інвестиційна діяльність, диференційний вибір, альтернативні ресурси, джерела фінансування, вибір, економічне оцінювання, проблемно-цільовий підхід, концептуальна модель, методика, показники оцінювання.

АННОТАЦИЯ

Крючкова Ирина Романовна. Экономическое оценивание и привлечение источников финансирования инновационно-инвестиционной деятельности промышленного предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесский национальный политехнический университет, Одесса, 2015.

В диссертации исследованы теоретические основы и категориальный аппарат инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий, экономической оценки и привлечения источников ее финансирования. Обоснованы сущность определения и особенности инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий, поиска и оценки источников ее финансирования. Предложенные признаки понятий источников финансовых и альтернативных ресурсов инновационно-

инвестиционной деятельности, самой инновационно-инвестиционной деятельности промышленного предприятия и ее финансирования учитывают различия содержательности и формы удовлетворения ресурсных потребностей промышленного предприятия.

Определение экономической оценки источников финансирования инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий отражает особенности их ресурсного обеспечения, связь и процедурные соотношения целевой и функциональной содержательности источников. Источники ресурсов инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий классифицированы по содержанию нужного ресурса, срочности его привлечения. Выделены источники финансовых и альтернативных ресурсов инновационно-инвестиционной деятельности, которые классифицированы по четырем признакам: виды ресурсов, условия получения и способы получения, характер привлечения.

Выполнен ретроспективный анализ приоритетов и рычагов инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий, изменений состава источников ее финансирования и объема финансирования. Исследованы основные направления взаимодействия промышленных предприятий с отечественными банками. Систематизированы существующие методы и инструменты экономической оценки промышленными предприятиями возможных источников финансирования их инновационно-инвестиционной деятельности.

Предложены и обоснованы: проблемно-целевой подход к выбору источников финансирования инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий в зависимости от целей и задач инновационного развития предприятия. Разработана концептуальная модель, которая предусматривает дифференцированное привлечение источников и просмотр их структуры в зависимости от целей и задач натурализованных потребностей инновационно-инвестиционной деятельности предприятия, позволяя снижать стоимость ее ресурсного обеспечения.

Определены области дифференциального подхода к выбору и оценке источников финансирования инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий.

Классифицированы основные цели инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий в аспекте горизонта их действия и соответствия целям инновационно-инвестиционного развития промышленного предприятия, а остальные – проблемам, которые они образуют. Определены функциональные возможности предлагаемых групп показателей как инструмента экономической оценки и привлечения источников финансирования, а также последовательность оценки и дифференциального выбора способа привлечения источников финансирования инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий.

Разработано методическое обеспечение дифференцированного выбора источников финансирования инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий. Его поддерживают соответствующие предложенные и регламентированные управленческие инструменты информационно-аналитического обеспечения, которые поддерживают и выбор, и оценку источников финансовых и альтернативных ресурсов. Управленческие инструменты информационно-аналитического обеспечения привлечения и экономической оценки источников ресурсного обеспечения поданы в группах: а) информационные (базы данных и информационные услуги), б) методические (прикладные методики), в) аналитические (система показателей и документальное обеспечение экономической оценки).

Ключевые слова: промышленные предприятия, инновационно-инвестиционная деятельность, дифференциальный выбор, альтернативные ресурсы, источники финансирования, экономическая оценка, проблемно-целевой подход, концептуальная модель, методика, показатели оценки.

SUMMARY

Kryuchkova Irina Romanova. Economic assessment and engagement of industrial enterprises' innovative investment financial sources. – Manuscript.

Thesis for a candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by economic activity). – Odessa National Polytechnic University, Odessa, 2015.

The essence of innovation and investment industry, sources of funding and economic evaluation of sources. Dedicated and alternative sources of financial resources allocated on the basis of: content, urgency and nature of involvement; types of resources; conditions and ways of obtaining. Priorities and leverage innovation and investment industry, changes in the composition and sources of financing, the main directions of cooperation ventures with banks. Systematized existing methods and tools of economic assessment by industry sources of funding for their innovation and investment. Grounded problem-oriented approach for choosing sources of funding innovation and investment industry depending on the purpose of innovation development. It developed a conceptual model.

Developed: methodological support differentiated menu of financing innovation and investment industry, management tools informational and analytical support selection and evaluation of sources of alternative and financial resources.

Keywords: industry, innovation and investment, alternative resources, funding, selection, economic evaluation, problem-oriented approach, conceptual model, differential selection, methods, performance assessment.